

30.01.25

9-А клас

Всесвітня історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Османська імперія в II пол. XIX а поч. XX ст.

Мета: сформувати в учнів уявлення про Османську імперію у другій половині XIX-на початку XX ст.; аналізувати причини й наслідки реформ в Османській імперії в другій половині XIX-на початку XX ст.; розглянути причини, перебіг подій й наслідки революцій в Османській імперії на початку XX ст.; порівняти Османську імперію та Російської імперії наприкінці XIX-на початку XX ст.; розвивати в учнів уміння оцінювати діяльність провідних держав, висловлювати власну думку щодо впливу релігії на державу.

Актуалізація опорних знань

«Синтез думок»

- Хто і за яких умов «відкрив» Японію? Які це мало значення.
- Чому революцію 1867-1868 рр. та період реформ після неї називають добою «Мейдзі».

Мотивація навчальної діяльності

Історичні подробиці.

Османська імперія — держава, заснована на півострові Мала Азія династією Османів (1300-1922 рр.). Це була степова імперія, яка увібрала державні й культурні традиції завойованих земель. Через тюркське походження династії та панівну культуру Османську імперію в Європі та Україні називали Туреччиною, її правителів — турецькими султанами, а підданих — турками. Османська імперія в zenіті своєї могутності в XVI—XVII ст. охоплювала всю Малу Азію, Балканський півострів, арабські землі Близького Сходу та Північної Африки, значну частину Закавказзя, Північного Причорномор'я загальною площею 5,2 млн км² з населенням до 30 млн осіб. Це була найбільша ісламська держава після Арабського халіфату. Від кінця XVII ст. Османська імперія через

експансію європейських держав і розвиток національно-визвольних рухів втрачала території в Європі та на Близькому Сході. її спадкоємцею стала Турецька Республіка.

Вивчення нового матеріалу

Спроби модернізації Османської імперії.

Колись могутня і велична Османська імперія продовжувала володіти значними територіями в Європі, провінціями, або залежними країнами в Африці – від Тунісу до Єгипту.

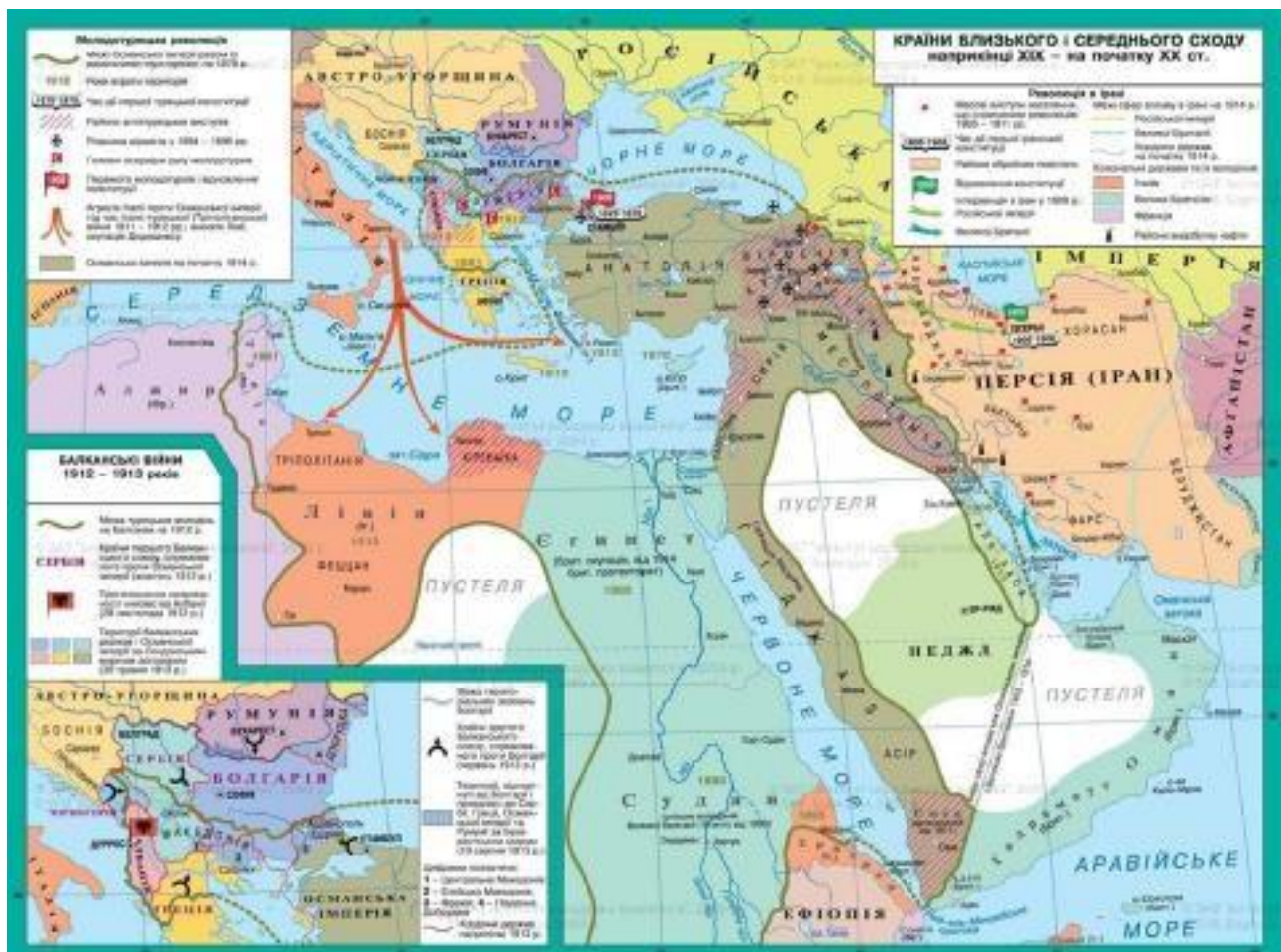
Проте в XIX ст. ослаблена, економічно відстала держава стала об'єктом зазіхань з боку розвинутих капіталістичних держав. На її території в Європі та Близькому Сході одночасно претендували Росія, Австро-Угорщина, Англія, Німеччина й Франція.

У балканських провінціях імперії не припинялася боротьба слов'янських народів за незалежність, посилювався рух за національне визволення і в арабських провінціях імперії.

Зростаюча залежність від західних держав і політичне безправ'я посилювало невдоволення прогресивної громадськості країни та молоді турецької буржуазії, спонукали їх зажадати від влади реформування Туреччини та ухвалення конституції.

Робота з картою

**Мідхат-паша на
обложці
«Vanity Fair», 1877**

У 1876 р. новий султан **Абдул-Гамід II** «подарував» підданам **конституцію**, розроблену турецькими реформаторами на чолі з **Мідхат-пашою**. Для свого часу вона була досить прогресивним актом. Конституція обмежувала владу султана двопалатним парламентом.

Абдул-Гамід II

Верхню палату – сенат – султан призначав довічно, а **нижню** обирали на основі високого **майнового цензу**. Усіх підданих імперії, навіть християнське населення Балкан, оголосили «османами» і вважали рівними перед законом.

Конституція, 1876 р.

Конституція зберігала за султаном майже всю повноту **влади**, проте вже наступного дня після її ухвалення Абдул-Гамід II став на шлях **ліквідації конституційного режиму**. В 1878 р. парламент остаточно розпустили. **Мідхат-пашу** та інших реформаторів **відправили у заслання**, а конституцію фактично здали в архів. Упродовж тридцяти років її друкували в офіційних документах, але жоден її пункт не виконувався. Спроби модернізації Османської імперії виявилися **невдалими**, а реформатори надто **слабкими**. Розпустивши парламент, султан установив режим середньовічної деспотії, який самі турки називали **зулюм (гніт, тиранія)**. З турецького словника навіть вилучили слова «свобода» і «революція». Султанський режим провокував зіткнення між народами, що населяли імперію.

Молодотурецька революція 1908 р.

Репресії та жорстокість султанського режиму не зупинили прагнення здатних прогресивно мислити турків до оновлення країни, подолання її кричущого відставання від розвинутих держав.

У 1889 р. у Стамбулі курсанти військово-медичного училища створили таємну політичну організацію «Єднання і прогрес», яка в майбутньому спиралася здебільшого на офіцерську молодь.

Члени групи
«Єднання і прогрес»

Хвилинка відпочинку. Гімнастика для очей

https://youtu.be/u_fLRqqJ59E?si=uANSHgRkLIGVwBpf

Робота з підручником: стор.157-158

У **1908** р. офіцери-молодотурки Ніязі та Енвер підняли повстання в Македонії, вимагаючи повернення конституційного режиму. Надіслані проти них війська перейшли на бік повсталих і, захопивши Салоніки, молодотурки ультимативно зажадали від султана відновити конституційний режим. Переконавшись, що армія підтримує повсталих, **24 липня Абдул-Гамід II оголосив про скликання парламенту.**

Скориставшись надто обережною і непослідовною політикою молодотурків, прибічники абсолютизму в **1909** р. учинили **контрреволюційний закат.** На короткий час султан повернув собі необмежену владу, а молодотуркам довелося тікати зі столиці. Проте більша частина армії виступила проти султана.

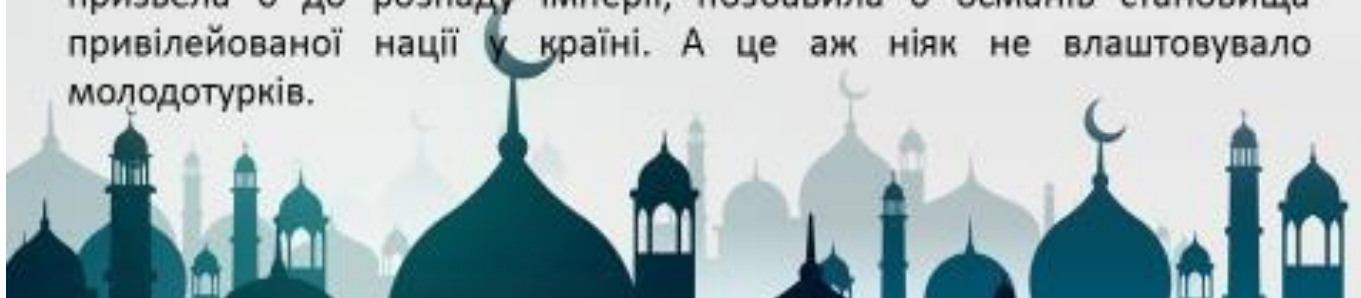

Рішенням
парламенту Абдул-
Гаміда II позбавили
престолу, а трон
посів **Мехмед II**

Молодотурки залишалися при владі до **1918** р. За час свого правління вони так і не виконали обіцянок провести модернізацію країни та звільнити її від залежності від європейських держав.

Отже, революція 1908 р. не виконала свого основного завдання – оновлення Османської держави. Будь-яка модернізація неминуче призвела б до розпаду імперії, позбавила б османів становища привілейованої нації у країні. А це аж ніяк не влаштовувало молодотурків.

НАСЛІДКИ СПРОБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА РЕВОЛЮЦІЇ В ОСМАНСЬКІЙ ІМПЕРІЇ

Молодотурецька революція в Османській імперії перемогла, молодотурки залишалися при владі до 1918 р. Але за час свого правління вони так і не виконали обіцянок провести модернізацію країни й звільнитися від європейського економічного засилля та політичної залежності. Це пояснюється особливістю структури турецького суспільства, де турки були панівною нацією, а будь-яка модернізація призвела б до втрати ними цієї ролі та до розпаду імперії, що згодом і сталося.

Утім значення Молодотурецької революції, як і революції в Ірані (1905-1911 рр.) і Сінхайської революції в Китаї полягає в тому, що вони започаткували пробудження Азії.

Ривка з відсталості в Туреччині не відбулось, а розбурхані маси не бажали змін на європейський кшталт. Суспільство розкололося на ворогуючі табори прихильників і противників змін. Це зумовило подальші гострі конфлікти.

Пробудження Азії — значна активізація національно-визвольних, антиколоніальних та антимонархічних рухів та революцій на початку ХХ ст. (Молодотурецька революція 1908 р., революція 1905-1911 рр. в Ірані, Сінхайська революція 1911-1913 рр. в Китаї та ін.). Незважаючи на невиконання завдань, які намагалися вирішити ці рухи на початку століття, піднесення революційно-демократичної боротьби стало передумовою руйнування колоніальної системи в Азії в майбутньому — у другій половині ХХ ст.

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/CmiFM5rOpcY?si=6LJByegPO8xW3rwp>

Бесіда

1. Які реформи відбувались в Османській імперії в 1839-1870 рр.?
2. У чому полягала антидемократичність режиму Абдул-Гаміда II?
3. Які верстви населення долучились до створення та розвитку руху молодотурків?

4. Поясніть значення термінів та понять: молодотурки, пробудження Азії.
5. Схарактеризуйте економічні, внутрішньополітичні та зовнішньополітичні дії молодотурків під час перебування при владі.
6. Чому революція в Османській імперії не вирішила свої завдання й у чому полягає історичне значення?

Домашнє завдання:

- Прочитайте § 26
- Усно відповідати на питання на стор. 159.

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або на ел. адресу

nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!